

**UCHWAŁA NR XXXIV/322/22
RADY GMINY DYWITY**

z dnia 24 lutego 2022 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Dywity na lata 2022-2024.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 ze zm.) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.), Rada Gminy Dywity uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Dywity na lata 2022 – 2024, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dywity

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy Dywity

Agnieszka Sakowska-Hrywniak

Załącznik do uchwały Nr XXXIV/322/22
Rady Gminy Dywity
z dnia 24 lutego 2022 r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE DYWITY
NA LATA 2022 - 2024**

STYCZEŃ 2022

I. WPROWADZENIE

Podstawową zasadą Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jest ochrona prawna dziecka i rodziny. Dziecko i rodzina wymagają wsparcia, szczególnej troski opieki i ochrony. W rodzinie wychowują się kolejne pokolenia, które w okresie swojej dorosłości kształtują społeczeństwo. Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokojenie potrzeb swoich członków, w tym rozwój biologiczny i psychospołeczny. Ponadto jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji oraz kształtowania się osobowości dziecka.

Rodzina to podstawowa komórka społeczna, składająca się z rodziców i dzieci. Zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa. Stanowi pierwsze naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze, z jakim styka się dziecko. Rodzina jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Oddziaływanie wychowawcze rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży poprzez przekazywanie wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań. Zdrowa rodzina, wypełniając w sposób prawidłowy swoje funkcje, zapewnia dzieciom poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości, dając im możliwość prawidłowego rozwoju i prawidłowego wypełniania ról społecznych w przyszłości.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może jednak zagrażać szereg różnych czynników. Znaczący wpływ mają zjawiska patologiczne, bowiem ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która potrzebuje pomocy z zewnątrz, ponieważ sama często nie potrafi zidentyfikować swoich problemów, ani ich rozwiązać, a tym samym wyjść z sytuacji kryzysowych oraz sprostać swoim obowiązkom względem dzieci.

Działania służb i instytucji powołanych do pracy na rzecz dobra rodziny i dziecka powinny być zintegrowane, ponieważ problemy występujące w rodzinie są złożone i wymagają interdyscyplinarnej współpracy. Choroba alkoholowa rodziców, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wypadki losowe to główne problemy dezorganizujące życie rodzin. Różnorakie formy wsparcia na rzecz rodziny problemowej należy docenić i ciągle udoskonalać. *Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać, wspomagać aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.* Wsparcie rodziny powinno być wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Główną zasadą powinna być zasada pomocniczości. Działania przyniosą najlepszy efekt gdy będą odbywać się za zgodą rodziny i z jej aktywnym udziałem. Praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, winna być kompleksowa i obiektywna. System wsparcia powinien obejmować zarówno rodziny biologiczne jak i zastępcze. Gdy zaistnieje konieczność umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, podstawowym celem pracy z rodziną biologiczną będzie jak najszybszy powrót dziecka do rodziny. Wszelkie działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny są również ważne ze względów społecznych i ekonomicznych, konieczne z uwagi na obniżenie kosztów związanych z pobytem dziecka w rodzinie lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Interdyscyplinarną pomoc rodzinom przeżywającym sytuacje kryzysowe powinny świadczyć lokalne służby i instytucje publiczne, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny. Ich działania powinny się opierać na zasadach wzajemnej współpracy oraz poszanowania godności wszyst-

kich uczestników działań. Realizacja programu będzie się odbywać za zgodą rodziny oraz z jej aktywnym udziałem, przy wykorzystaniu jej zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024 został opracowany w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jest strategicznym dokumentem Gminy Dywity mającym na celu zbudowanie spójnego systemu pomocy rodzinie wykorzystując zasoby gminne.

II. UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

Obowiązek wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wynikających z zapisów art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest zadaniem własnym gminy.

Zapisy Programu są spójne z aktami ustawodawstwa krajowego i lokalnego takimi jak:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
3. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
8. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci
9. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych
10. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
11. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym
12. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy
13. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny
14. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
15. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne
16. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych
17. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych
18. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej
19. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej
20. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”
21. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 lipca 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników i materiałów edukacyjnych
22. Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych

23. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dywity 2016-2023

24. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2022

III. ORGANIZACJA WSPIERANIA RODZINY

Obowiązek wspierania rodziny oraz organizacja pieczy zastępczej w zakresie ustawowym spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Ustawa określa podział kompetencji, w tym działań i zadań pomiędzy samorządami, który przedstawia się następująco:

GMINA	POWIAT
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Profilaktyka – wspieranie rodziny ✓ Asystent rodziny ✓ Placówki wsparcia dziennego ✓ Rodziny wspierające ✓ Inne podmioty lub instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Piecza zastępcza i instytucjonalna ✓ Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej ✓ Adopcje ✓ Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka ✓ Placówki opiekuńczo – wychowawcze ✓ Usamodzielnienie ✓ Organizator rodzinnej pieczy zastępczej (koordynator) ✓ Rodziny pomocnicze

Zadaniem ustawowym gminy jest wprowadzenie asystenta rodziny do bezpośredniej pracy z rodziną przeżywającą trudności. Asystent rodziny zajmuje się wyłącznie pomocą i pracą z rodziną.

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie.

Nienormowany i elastyczny czas pracy asystenta rodzinnego służyć ma realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny. Rolą asystenta rodziny nie jest powielanie pracy pracownika socjalnego, którego zadanie polega między innymi na systematycznej diagnozie środowisk zagrożonych wykluczeniem i udzielanie im odpowiedniego wsparcia. Asystent rodziny kierowany jest do pracy tylko z tymi rodzinami, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego. Koniec pracy z rodziną ustaje wówczas, gdy rodzina osiągnie samodzielność i prawidłowo wykonuje funkcje opiekuńczo – wychowawcze.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy również współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, albo w rodzinnym domu dziecka. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- ✓ 10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- ✓ 30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- ✓ 50 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

IV. DIAGNOZA SPOŁECZNA GMINY DYWITY

W 2021 roku gminę Dywity zamieszkiwało 12 241 osób (meldunki stałe), spośród których 250 korzystało z różnych form wsparcia realizowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dywitach co stanowi 2,04% ogółu mieszkańców.

Większy procent mieszkańców - 3,67% - objęty był pomocą żywnościową realizowaną przez Bank Żywności w ramach **Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD)**. Skierowaniami i dystrybucją żywności zajmowali się pracownicy socjalni Ośrodka.

1. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w 2021 roku.

Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych ogółem (bez względu na ich rodzaj, formę oraz źródło finansowania):

- liczba osób – 250
- liczba rodzin 201,

z tego świadczenia

- pieniądze – liczba osób 149,
- liczba rodzin – 149,

świadczenia niepieniężne (posiłki, pomoc rzeczowa,)

- liczba osób – 124
- liczba rodzin – 94

praca socjalna

- liczba rodzin - 93
- liczba osób - 217

Główne powody przyznania pomocy:

Ilość rodzin korzystających z pomocy GOPS		Liczba osób w rodzinach
ze względu na:		
Ubóstwo	75	128
Niepełnosprawność	54	78
Długotrwałą, ciężką chorobę	91	148
Bezrobocie	35	97
Alkoholizm	17	32
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	33	135
w tym		34
rodziny niepełne	12	
wielodzietne	9	58
Przemoc w rodzinie	4	13
Alkoholizm	17	32
Zwolnienie z zakładu karnego	1	1

Źródło: dane GOPS

Liczba wdrożonych oraz zakończonych procedur Niebieskich Kart w rodzinach w ostatnich latach:

Rok	Ilość wdrożonych Niebieskich Kart	Ilość zakończonych Niebieskich Kart	Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty
2019	14	20	13
2020	28	15	28
2021	9	13	19

Źródło: dane GOPS

2. Pomoc rodzinom dysfunkcyjnym

Rodzina dysfunkcyjna jest to rodzina, która nie spełnia swych zadań względem dzieci. W takiej rodzinie na pierwszym miejscu zaspakajane są potrzeby rodziców, a nie dzieci. Zaburzona jest również więź emocjonalna między członkami rodziny – są osoby ważniejsze, którym pozostali członkowie rodziny muszą się podporządkować. Atmosfera w rodzinie jest pełna napięcia, zasady są narzucane. Nie można wyrażać swoich uczuć, myśli, pragnień. Każda rodzina dysfunkcyjna naraża dziecko na szereg negatywnych emocji. Niejednokrotnie dzieci w takich rodzinach odbierane są jako balast dla rodziców ograniczający ich swobodę. Wobec dzieci stosowane są surowe kary, nieadekwatne do stopnia przewinienia.

O rodzinie dysfunkcyjnej mówimy w sytuacji w której:

1. jedno bądź oboje rodziców uzależniło się od alkoholu,
2. występuje problemem wykorzystywania seksualnego,
3. jedno bądź oboje rodziców stosuje przemoc emocjonalną (szantaż, zastraszanie itp.) wobec członków rodziny,
4. jedno bądź oboje rodziców bije, maltretuje fizycznie kogokolwiek z członków rodziny (przemoc fizyczna),
5. występuje przewlekła choroba, a osoba chora wini za swój stan zdrowia pozostałych członków rodziny i stawia siebie w centrum uwagi.

Jednym z najistotniejszych czynników warunkujących właściwe funkcjonowanie dziecka w środowisku społecznym jest zdolność rodziców do prawidłowego reagowania w sytuacjach wychowawczych, uwzględniająca potrzeby dziecka, określona przez wiedzę, system wartości i norm. Niezbędna jest świadomość celów wychowania i umiejętność działania wychowawczego. Systemy rodzinne, w których rodzice mają trudności w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych są częściej narażone na występowanie niedostatku, ubóstwa oraz wykluczenia społecznego. Znaczenie i rola rodziny w całości kształcie rozwoju dziecka jest ogromna, zaś umiejętności wychowawcze rodziców mają kluczowe znaczenie. Każde dziecko wymaga komunikowania uczuć oraz udzielania wsparcia stosownego do wieku i potrzeb indywidualnych.

Prawidłową postawę rodzicielską cechuje akceptacja dziecka, współdziałanie z dzieckiem oraz uznanie praw dziecka. Rodziców, których negatywne wzorce zachowań w sposób stały i dominujący wpływają na życie dziecka, cechują postawy rodzicielskie negatywne, tj.: postawa unikająca, postawa odrzucająca, postawa nadmiernie chroniąca, postawa nadmiernie wymagająca. Udzielanie wsparcia rodzinie przeżywającej trudności

w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych stanowi zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadanie obowiązkowe gminy.

Zgodnie z art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informacje o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy i dokonuje analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z analizy wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występuje do kierownika ośrodka z wnioskiem o przydzielenie asystenta rodziny. Po otrzymaniu wniosku kierownik ośrodka pomocy społecznej przydziela rodzinie asystenta rodziny. **W roku 2021 w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dywitach zatrudniony był 1 asystent rodziny, który obejmował wsparciem 16 rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.**

Asystent rodziny realizował działania na rzecz wspierania rodziny w ramach zadaniowego czasu pracy, w miejscu zamieszkania rodziny lub w innym miejscu wskazanym przez rodzinę. Po dokonaniu diagnozy sytuacji w rodzinie, określenia zasobów, ograniczeń, oczekiwań oraz potrzeb rodziny, asystent rodziny opracowywał przy współudziale rodziny oraz w konsultacji z pracownikiem socjalnym plan pracy z rodziną. Ponadto, asystent rodziny, wspólnie z członkami rodziny, w okresach półrocznych przygotowywał ocenę realizacji planu pracy. Okres wsparcia udzielanego przez asystenta rodziny może być różny. W rodzinach, w których role rodzicielskie wypełniają osoby z niepełnosprawnością intelektualną wsparcie asystenta może obejmować okres do osiągnięcia pełnoletności przez najmłodsze dziecko w rodzinie.

Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2019 - 2021

Rok	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	Liczba rodzin, którym przydzielono asystenta
2019	200	11
2020	195	13
2021	201	16

Źródło: dane własne

Czas pracy asystenta z rodzinami w latach 2019-2021

Czas pracy asystenta z rodziną	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
	Liczba rodzin N=11	Liczba rodzin N=13	Liczba rodzin N=16
Do 3 miesięcy	5	0	3
Powyżej 3 do 12 miesięcy	2	1	6
Powyżej 1 roku	4	12	7

Źródło: dane GOPS

Jak pokazuje powyższe zestawienie, w roku 2021, podobnie jak w roku 2019, w przypadku prawie połowy rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny czas pracy trwał powyżej 12 miesięcy, a w roku 2020 było to prawie 100% rodzin.

Kiedy rodzina nie wywiązuje się należycie wobec dziecka z pełnienia zadań opiekuńczych i wychowawczych, a udzielone jej wsparcie nie skutkuje poprawą sytuacji, wówczas dziecko może zostać umieszczone zarządzeniem sądu rodzinnego w pieczy zastępczej (rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub w instytucjonalnej pieczy zastępczej). Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej co do zasady jest możliwe wówczas,

jeżeli wcześniej zastosowane inne środki (przewidziane w art. 109 § 2 pkt 1 – 4 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy) oraz formy pomocy rodzicom dziecka, o których mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nie doprowadziły do usunięcia stanu zagrożenia dobra dziecka (art. 111 § 1 k.r.o.). Celem zarządzeń wydanych przez sąd na podstawie art. 109 k.r.o. jest ochrona zagrożonego dobra dziecka. Wydanie zarządzeń jest konieczne w przypadku niewłaściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

3. Piecza zastępcza

W 2021 roku gmina Dywity współfinansowała pobyt 8 dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i 21 w rodzinach zastępczych.

W rodzinach zastępczych 5 dzieci przebywa od 2013r, 2 od 2015r, 2 od 2016r, 3 od 2017r, 3 od 2018r, 4 od 2019r, 1 od 2020r, i także 1 od 2021r. Natomiast w placówkach opiekuńczo-wychowawczych 2 od 2014r., 3 od 2019r., 2 od 2020r. i 1 od 2021r. (przeniesiono z rodziny zastępczej zawodowej).

Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2019 - 2021

Rok	Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych	w tym w rodzinach spokrewnionych
2019	9	11	10
2020	11	13	10
2021	8	21	11

Zródło: dane GOPS

Jak pokazują dane, liczba dzieci z terenu Gminy Dywity przebywających w pieczy zastępczej w latach 2019-2021 wzrastała i wynosiła odpowiednio: 20 dzieci, 24 i 29.

Wskazać należy, że wśród rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny, zdarzają się również takie, gdzie negatywna postawa rodziców, brak chęci współpracy z asystentem oraz brak motywacji do podejmowania działań w celu poprawy sytuacji w rodzinie, uniemożliwiają realizację planu pomocy oraz działań wspierających przez asystenta rodziny. Brak współpracy ze strony rodziców stanowi jedną z trzech przesłanek zakończenia pracy asystenta w rodzinie, drugą jest osiągnięcie celów, a trzecią – inne przyczyny np. zmiana miejsca zamieszkania.

W sytuacji braku współpracy ze strony rodziców z asystentem rodziny oraz rażących zaniedbań godzących w dobro dziecka, właściwe instytucje mają obowiązek interweniowania w imię nadrzędnego priorytetu ochrony dobra dziecka, w tym spoczywa na nich obowiązek informowania sądu rodzinnego o trudnej sytuacji dzieci w rodzinie, a w przypadku występowania jakiegokolwiek krzywdzenia dziecka również obowiązek zawiadomienia prokuratury/policji.

Kiedy rodzina nie wywiązuje się należycie wobec dziecka z pełnienia zadań opiekuńczych i wychowawczych, a udzielone jej wsparcie nie skutkuje poprawą sytuacji, wówczas dziecko może zostać umieszczone zarządzeniem sądu rodzinnego w pieczy zastępczej (rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub w instytucjonalnej pieczy zastępczej). Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej co do zasady jest możliwe wówczas, jeżeli wcześniej zastosowane inne środki (przewidziane w art. 109 § 2 pkt 1 – 4 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy) oraz formy pomocy rodzicom dziecka, o których mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nie doprowadziły do usunięcia stanu zagrożenia dobra dziecka (art. 111 § 1 k.r.o.). Celem zarządzeń wydanych przez sąd na podstawie art. 109 k.r.o. jest ochrona zagrożonego dobra dziecka. Wydanie zarządzeń jest konieczne w przypadku niewłaściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gmina od 2012 roku współfinansuje koszty związane z pobytem dzieci w pieczy zastępczej. Zestawienie kosztów za lata 2019-2021 przedstawia się następująco:

Rok	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
	Wysokość wydatków	Wysokość wydatków	Wysokość wydatków
Rodziny zastępcze	92 447,49	103 145,00	140 412,07
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	136 665,73	159 430,62	159 271,70
Koszty ogółem	229 113,22	262 575,62	299 683,77

Źródło: dane GOPS

V. Cele i zadania Programu

Cel główny: Stworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Cele szczegółowe:

Cel szczegółowy	Działania/zadania	Jednostka realizująca	Wskaźniki realizacji działań
Analiza sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysów rodzinnych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wywiad środowiskowy ✓ praca socjalna ✓ konsultacje ze specjalistami 	✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dywitach	➤ liczba i formy udzielonej pomocy
Pomoc rodzinom w przezwyciężaniu problemów związanych z nieprawidłowym funkcjonowaniem rodziny	<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomoc materialna i rzeczowa (w miarę potrzeb i możliwości GOPS) ✓ objęcie rodzin dysfunkcyjnych profesjonalną pomocą ✓ organizowanie rodzinom spotkań mających 	✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dywitach	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba i formy udzielonej pomocy ✓ liczba rodzin i dzieci objętych pomocą ✓ liczba podejmowanych interwencji kryzyso-

	<p>na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji - rodziny wspierające, grupy samopomocy</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ promowanie cech „zdrowej rodziny” ✓ angażowanie rodzin do działań integracyjnych (pikniki rodzinne, wyjazdy integracyjne) 		wych
<p>Udzielanie rodzicom pracującym pomocy w formie dofinansowania pobytu dziecka w żłobku</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomoc materialna 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dywitach ✓ Urząd Gminy w Dywitach 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba rodzin uzyskujących świadczenia „Bonda dla Krasnala”
<p>Praca z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ dostęp do konsultacji, poradnictwa specjalistycznego (psycholog, pedagog, terapeuta), pomocy prawnej (m.in. prawo rodzinne) ✓ pomoc asystenta rodziny ✓ pomoc rodzin wspierających (w razie potrzeby) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dywitach ✓ Asystent rodziny ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ✓ Służba zdrowia ✓ Szkoły, Przedszkola ✓ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba rodzin i dzieci objętych pomocą ➤ liczba asystentów pracujących na rzecz mieszkańców Gminy Dywity ➤ liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny ➤ liczba rodzin wspierających
<p>Umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Przydzielenie rodzinom asystenta rodziny ✓ Współpraca asystenta rodziny lub pracownika socjalnego z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w przygotowaniu planu pomocy dziecku przebywającemu w pieczy zastępczej. ✓ Utrzymywanie osobistych kontaktów rodziców z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej, z wyjątkiem przypad- 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ➤ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ➤ Placówki opiekuńczo-wychowawcze ➤ Rodzina biologiczna 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej ➤ Liczba podpisanych planów pracy

	<p>ków, w których sąd zakazał takich kontaktów</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Udzielenie pomocy rodzicom biologicznym w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej. ✓ Opracowanie przez asystenta rodziny we współpracy z rodziną biologiczną i koordynatorem pieczy zastępczej planu pracy, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej. ✓ Udział asystenta rodziny w okresowej ocenie sytuacji dziecka, której dokonuje organizator pieczy zastępczej. ✓ Wsparcie finansowe i rzeczowe rodzin dostosowane do bieżących potrzeb, w tym na dojazd do dzieci, przebywających w pieczy zastępczej. ✓ Pomoc rodzinom w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego. ✓ Organizowanie treningów rodzicielskich. ✓ Angażowanie rodziców do ponoszenia współodpowiedzialności za sprawy dziecka (wybór szkoły, zawodu, doping do nauki, do poprawy zachowania). 		
Monitorowanie i ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ustalania aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka; ✓ analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną; ✓ modyfikowania planu pomocy dziecku; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ➤ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ➤ Asystent rodziny ➤ Placówki oświa- 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba spotkań w zespołach ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie; ✓ oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb; ✓ oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej; 	towe	
Organizowanie treningów rodzicielskich. Angażowanie rodziców do ponoszenia współodpowiedzialności za sprawy dziecka (motywowanie do nauki, towarzyszenie w wizytach lekarskich dzieci, wybór szkoły czy zawodu)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ sztuka komunikacji i negocjacji w rodzinie ✓ inteligencja emocjonalna a funkcjonowanie w grupie i podejmowanie ról ✓ zarządzanie czasem i podział obowiązków w osiąganiu celów przez członków rodziny ✓ rozpoznawanie potrzeb członków rodziny i ich uwzględnianie w planowaniu życia rodziny w wymiarze długofalowym 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ➤ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ➤ Placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ilość odbytych treningów ➤ Ilość osób uczestniczących w treningach
Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodzin	<ul style="list-style-type: none"> ✓ angażowanie członków rodziny do działań: udział w projektach, szkoleniach, warsztatach ✓ motywowanie członków rodzin do podjęcia działań zmierzających do ograniczenia bądź niwelowania dysfunkcji w rodzinie (Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, PCPR, Policja, placówki ochrony zdrowia) ✓ zapewnienie dzieciom pobytu w świetlicach szkolnych i środowiskowych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba rodzin i dzieci objętych pomocą ➤ liczba rodzin i dzieci objętych działaniami

Dążenie do reintegracji rodziny	<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomoc asystenta rodziny ✓ współpraca z podmiotami, instytucjami działającymi w środowisku lokalnym (pomoc społeczna, szkoła, policja, placówki służby zdrowia, sądy). 	➤	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba rodzin i dzieci objętych pomocą asystenta rodziny ➤ Liczba rodzin i dzieci objętych działaniami
Objęcie wsparciem kobiet w ciąży w przypadku zaistnienia okoliczności wskazanych w ustawie „Za życiem”	<ul style="list-style-type: none"> ✓ doradztwo w zakresie form i miejsc wsparcia, poradnictwo oferowane kobietom w ciąży i ich rodzinom, ✓ poradnictwo w zakresie pielęgnacji i opieki nad niemowlęciem, ✓ pomoc w codziennej organizacji życia rodziny, planowanie sposobów spędzania wspólnie wolnego czasu, ✓ nauka sprawnego wykonywania obowiązków domowych, ✓ doradztwo w zakresie zarządzania budżetem domowym, ✓ informowanie, jak działają urzędy, placówki wsparcia rodziny i dziecka, ✓ pomoc w sprawach urzędowych, wspieranie rodziny w kontaktach z pracownikami szkoły, przedszkola, sądu, poradni, przychodni, policji, urzędów i innych instytucji, ✓ pomoc w zakresie możliwości podniesienia kwalifikacji zawodowych i poszukiwaniu pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Urząd Gminy - Program Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej - Program Opieka wychnieniowa ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dywitach ✓ Placówki medyczne 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Liczba rodzin otrzymujących wsparcie ✓ Liczba rodzin otrzymujących wsparcie w ramach Programu – Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej ✓ Liczba rodzin otrzymujących wsparcie w ramach Programu Opieka wychnieniowa
Prowadzenie kampanii profilaktycznych, edukacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zwrócenie uwagi społecznej na łamanie prawa w dziedzinie sprzedaży alkoholu osobom nieletnim. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ✓ Placówki edu- 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ilość przeprowadzonych kampanii

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zbadanie skali zjawiska łamania prawa w dziedzinie sprzedaży napojów alkoholowych młodzieży oraz przyzwolenia społecznego na ten fakt. ✓ Zmobilizowanie dorosłych, będących świadkami sprzedaży alkoholu nastolatkom do reagowania poprzez zwrócenie uwagi sprzedającemu i zawiadomienie policji lub urzędu gminy o fakcie łamania prawa. ✓ Podniesienie kompetencji sprzedawców alkoholu w dziedzinie kontroli osób nabywających alkohol oraz w dziedzinie odmawiania sprzedaży osobom nieletnim. ✓ 	<p>cyjne</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Placówki medyczne ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej 	
--	---	--	--

VI. Odbiorcy programu

Gminny Program Wspierania Rodziny skierowany jest głównie do rodzin dysfunkcyjnych, jednakże wsparciem zostaną objęte także rodziny, które wskutek różnych sytuacji życiowych, znalazły się w sytuacji kryzysowej i wymagają pomocy w procesie przywracania zdolności do wypełniania swoich funkcji.

Program kierowany jest głównie do:

- rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych i zagrożonych kryzysem, w których występują: ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia oraz inne negatywne zjawiska,
- rodzin dotkniętych przemocą,
- rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- rodzin wielodzietnych,
- rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym,
- małoletnich matek,
- rodzin niepełnych,
- rodzin wychowujących dzieci w wieku 0 – 5 lat,
- rodzin zmagających się z trudnościami wychowywania dzieci w wieku dojrzewania,
- rodzin naturalnych, w związku z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej.

VII. Czas realizacji programu

Realizacja gminnego programu wspierania rodziny została zaplanowana na lata 2022 – 2024. Jest on dokumentem otwartym, może podlegać okresowej weryfikacji, modyfikacji i uzupełnieniu.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Dywity na lata 2022-2024 skierowany jest do rodzin mieszkających na terenie Gminy. Do realizacji celów programu przyjęto definicję rodziny, która została wskazana w art. 6 pkt 14 ustawy o pomocy społecznej określającym rodzinę, jako „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Zauważyć należy, iż rozumienie to nie wymaga występowania instytucjonalnej formy małżeństwa czy więzi pokrewieństwa, zatem rodziną nazwane zostaną wszystkie osoby wykazujące znamiona pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym. Adresatami programu są przede wszystkim rodziny wychowujące dzieci, w tym w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodziny o trudnej sytuacji materialno-bytowej, rodziny zagrożone ubóstwem, dotknięte przemocą, jak również rodziny, którym została ograniczona lub odebrana władza rodzicielska poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

VIII. Ewaluacja programu

Ewaluacja programu będzie oparta na gromadzeniu, analizie i interpretacji danych. Zostaną one pozyskane poprzez bezpośrednią rozmowę, obserwację lub telefoniczny kontakt z członkami rodzin, asystentem rodziny, opiekunami pieczy zastępczej, środowiskiem sąsiedzkim, pracownikami instytucjonalnych form pomocy rodzinie.

Wskaźniki osiągnięcia poszczególnych celów szczegółowych:

- liczba rodzin wymagających wsparcia
- liczba udzielonych porad przez specjalistów
- liczba realizowanych projektów i programów profilaktyczno-edukacyjnych dla rodzin i dzieci
- liczba osób uzależnionych, skierowanych na leczenie
- liczba osób uzależnionych, które podjęły leczenie
- liczba osób uczestniczących w terapii dla sprawców i ofiar przemocy
- liczba rodziców świadomych właściwych postaw wychowawczych
- liczba rodzin, którym przydzielono asystenta rodziny
- udział asystentów rodziny w szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje
- udział rodzin wspierających w szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje
- udział pracowników socjalnych w szkoleniach dotyczących pracy z rodziną
- liczba rodzin wspierających zaangażowanych w pomoc dzieciom z rodzin zagrożonych
- liczba dzieci objętych terapią psychologiczno – pedagogiczną
- liczba dzieci uczestniczących w zajęciach organizowanych przez placówki wsparcia dziennego
- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w formie usługowej
- liczba dzieci, którym zapewniono udział w zajęciach edukacyjnych, w tym z elementami przeciwdziałania uzależnieniom, połączonych z wypoczynkiem

- liczba rodziców utrzymujących kontakty z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej
- liczba osób, które ukończyły kurs zawodowy
- liczba osób, które podjęły zatrudnienie
- liczba rodzin, które otrzymały wsparcie finansowe lub rzeczowe
- liczba dzieci, którym opłacono wyżywienie w przedszkolu lub obiady w szkole
- liczba rodzin, które nabyły podstawy prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego
- liczba rodzin biologicznych dziecka, z którymi zrealizowano plan pracy zbieżny z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej
- liczba dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej
- liczba rodzin biorących udział w treningach rodzicielskich

Uzyskane dane pozwolą na ocenę wartości programu oraz pomogą w dalszym planowaniu, realizacji i rozwoju jego działań. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację.

IX. Realizatorzy i partnerzy programu:

1. GOPS Dywity (Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, specjalista terapii uzależnień i przemocy w rodzinie, radca prawny, asystent rodziny, grupa samopomocowa AA, pracownicy socjalni).
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie.
3. Posterunek Policji w Dywitach.
4. Powiatowy Zespół Poradni Pedagogiczno- Psychologicznych.
5. Placówki Oświatowe.
6. Sąd Rejonowy - Wydział Rodzinny i Nieletnich, Kuratorzy
7. Powiatowy Urząd Pracy.
8. Placówki Służby Zdrowia.
9. Rodziny wspierające.
10. Ośrodek Terapii Uzależnień.
11. Poradnie leczenia uzależnień.
12. Inne organizacje pozarządowe.

X. Źródła finansowania programu

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022- 2024 w Gminie Dywity są:

1. środki własne z budżetu gminy;
2. środki finansowe poszczególnych podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań określonych w programie;

3. środki pozabudżetowe pozyskane na zadania związane z realizacją Programu: dotacje celowe z budżetu państwa, dotacje na realizację rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz inne środki zewnętrzne, np. środki unijne.

XI. Sposób kontroli realizacji programu

1. W terminie do dnia 31 marca każdego roku Wójt Gminy składa Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.
2. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.